

Notificació d'incidents en la seguretat del pacient a l'atenció primària a Catalunya

Dades de 2022

Setembre 2023

Autors

Sara Román Ortega

Virgínia Canals Giménez

Eva López Guerrero

Laura Navarro Vila

Roser Bosser Giralt

Glòria Oliva Oliva

Manel Rabanal Tornero

Clara Pareja Rossell

Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica

Subdirecció General d'Ordenació i Qualitat Sanitàries i Farmacèutiques

Direcció General d'Ordenació i Regulació Sanitària

© 2023, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a la pàgina [web de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Unitat promotora

Direcció General d'Ordenació i Regulació Sanitària.

Primera edició

Barcelona, setembre de 2023

Assessorament editorial

Gabinet del Conseller. Serveis editorials

Assessorament lingüístic

Servei de Planificació Lingüística del Departament de Salut

Pla editorial 2023

Núm. de registre 7131

Disseny de plantilla accessible 1.06.

Oficina de Comunicació. Identitat Corporativa.

Sumari

1	Introducció i objectiu.....	4
2	Descripció general de les notificacions d'incidents	5
2.1	Notificacions segons l'àmbit assistencial	5
3	Descripció de les notificacions d'incidents rebudes en l'àmbit de l'atenció primària	6
3.1	Notificacions segons el tipus d'incidents	7
3.2	Notificacions segons el professional notificador.....	9
3.3	Notificacions segons l'edat del pacient	10
3.4	Notificacions segons la gravetat de l'incident.....	12
3.5	Notificacions segons la probabilitat que es produeixi l'incident	15
3.6	Notificacions segons el risc	16
3.7	Notificacions segons els factors contribuents	17
4	Annexos.....	19
4.1	Gravetat.....	19
4.2	Probabilitat.....	19
4.3	Risc.....	19

1 Introducció i objectiu

Quan parlem d'incidents relacionats amb la seguretat del pacient, ens referim a qualsevol esdeveniment o circumstància que ha ocasionat, o podria haver ocasionat, un dany innecessari i involuntari a un pacient com a conseqüència de l'assistència sanitària.

Com en anys anteriors, el Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica elabora un informe sobre els incidents que han tingut lloc a l'àmbit de l'atenció primària relacionats amb la seguretat dels pacients.

L'objectiu és conèixer els resultats agregats dels incidents relacionats amb la seguretat del pacient de cada any per detectar les línies prioritàries en les quals incidir per augmentar la seguretat durant l'assistència sanitària.

El sistema que s'utilitza per fer la notificació d'aquests incidents és el Sistema de Notificació d'Incidents de Seguretat dels Pacients de Catalunya (SNiSP Cat). Es va començar a implantar a finals de l'any 2013 amb un formulari de notificació d'incidents comú per als quatre àmbits assistencials i, a partir de l'any 2015, es va dissenyar un formulari específic per a l'atenció primària.

En aquest sistema es poden notificar tot tipus d'incidents relacionats amb la seguretat dels pacients, fet que permet als professionals que el gestionen analitzar-los detingudament, buscar-ne les causes i implantar les solucions que considerin oportunes per evitar que es repeteixin. Convé ressaltar que les notificacions es fan de manera voluntària, confidencial, anònima i no punitiva.

Les dades que s'analitzen a continuació corresponen a notificacions d'incidents de l'any 2022 i, que, en data 28 d'agost de 2023, els gestors de l'eina dels centres han estudiat, proposat mesures perquè no tornin a succeir i que ja donen per tancades.

2 Descripció general de les notificacions d'incidents

El 28 d'agost de 2023 es van extreure del sistema 12.416 notificacions d'incidents gestionades i tancades, corresponents a l'any 2022. Després de la pandèmia originada pel coronavirus SARS-CoV-2, la notificació d'incidents al 2022 es manté a nivells similars als del 2020 (N=12.268), cosa que representa una reducció de més del 25% respecte al nombre de notificacions tancades el 2019 (vegeu la figura 1).

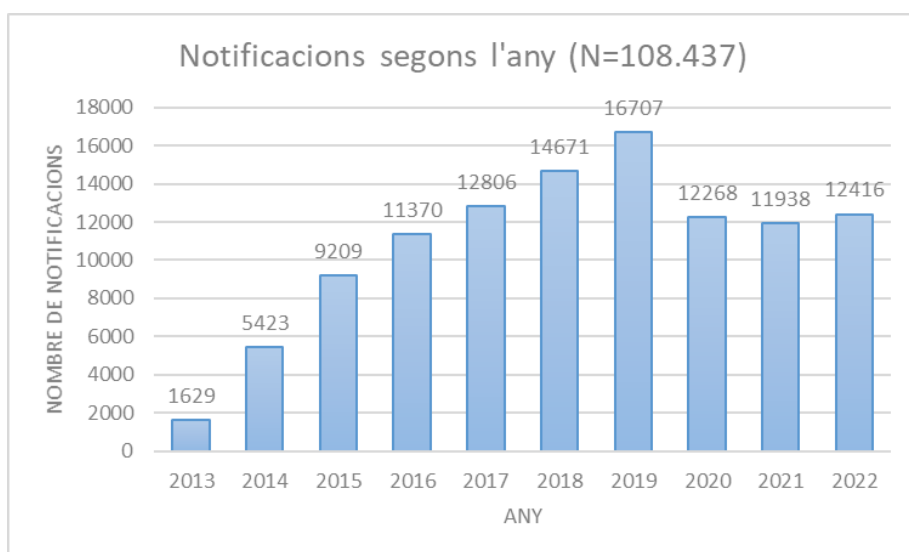

Figura 1. Evolució del nombre de notificacions d'incidents de l'any 2013 al 2022.

2.1 Notificacions segons l'àmbit assistencial

La distribució dels incidents segons l'àmbit assistencial on s'han originat es pot observar a la figura següent. A l'atenció primària es van rebre 2.788 notificacions l'any 2022, de les quals 2.461 pertanyen a centres ICS i 327 a centres no ICS (vegeu la figura 2).

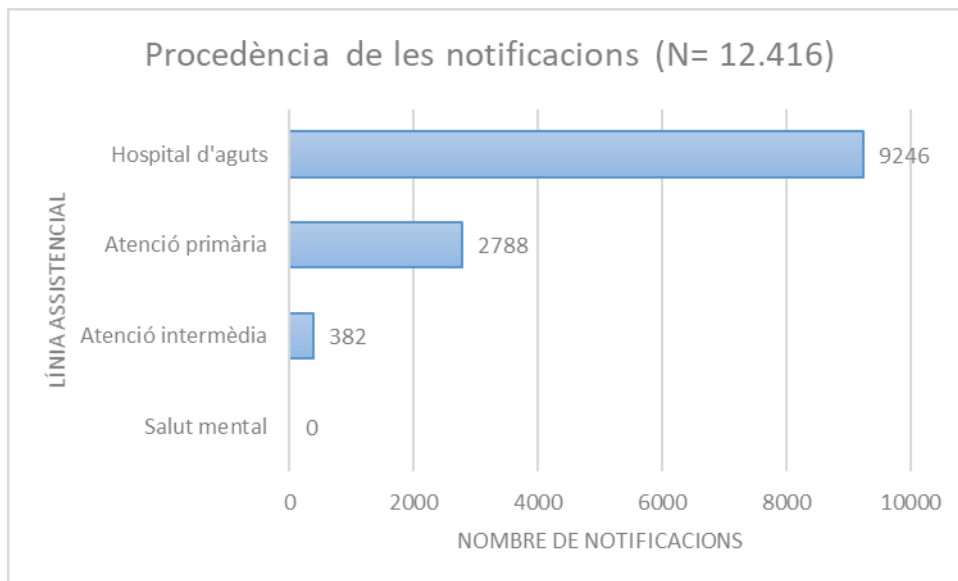

Figura 2. Procedència de les notificacions de l'any 2022.

3 Descripció de les notificacions d'incidents rebudes en l'àmbit de l'atenció primària

Des de finals de l'any 2013 –quan es va implantar el sistema de notificació i gestió d'incidents– fins al 2019 s'observa un augment notable de notificacions d'incidents a l'atenció primària però, a partir de l'any 2020, aquest nombre de notificacions s'ha reduït pràcticament a la meitat degut al col·lapse i desbordament assistencial que va haver durant aquest període per la pandèmia COVID-19. Tot i això, com es pot veure a la figura 3, cada any el nombre de notificacions es va incrementant progressivament.

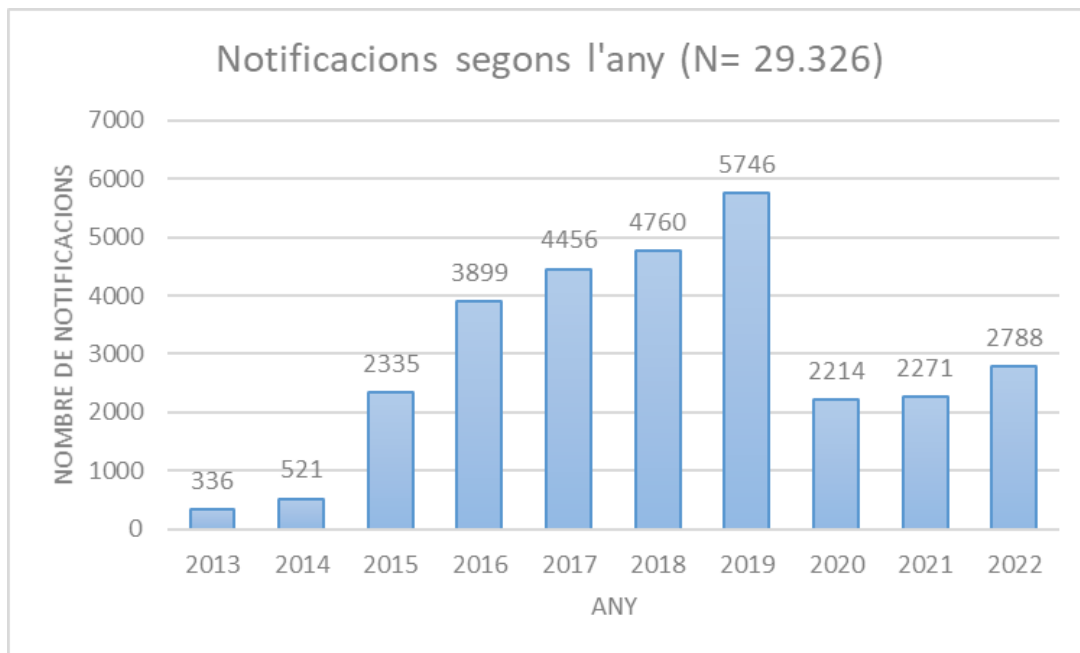

Figura 3. Evolució del nombre de notificacions a l'atenció primària (extretes el 28 d'agost de 2023).

3.1 Notificacions segons el tipus d'incidents

En els centres de l'ICS, els incidents que majoritàriament es van notificar l'any 2022 estan relacionats amb la *gestió clínicoadministrativa* (28,24%) i amb la *gestió clínica i procediments* (26,21%), que junts representen una mica més del 50% del total. Els segueixen els incidents relacionats amb la *documentació analògica i digital* (14,87%) i els relacionats amb la *medicació* (11,26%) (vegeu la figura 4).

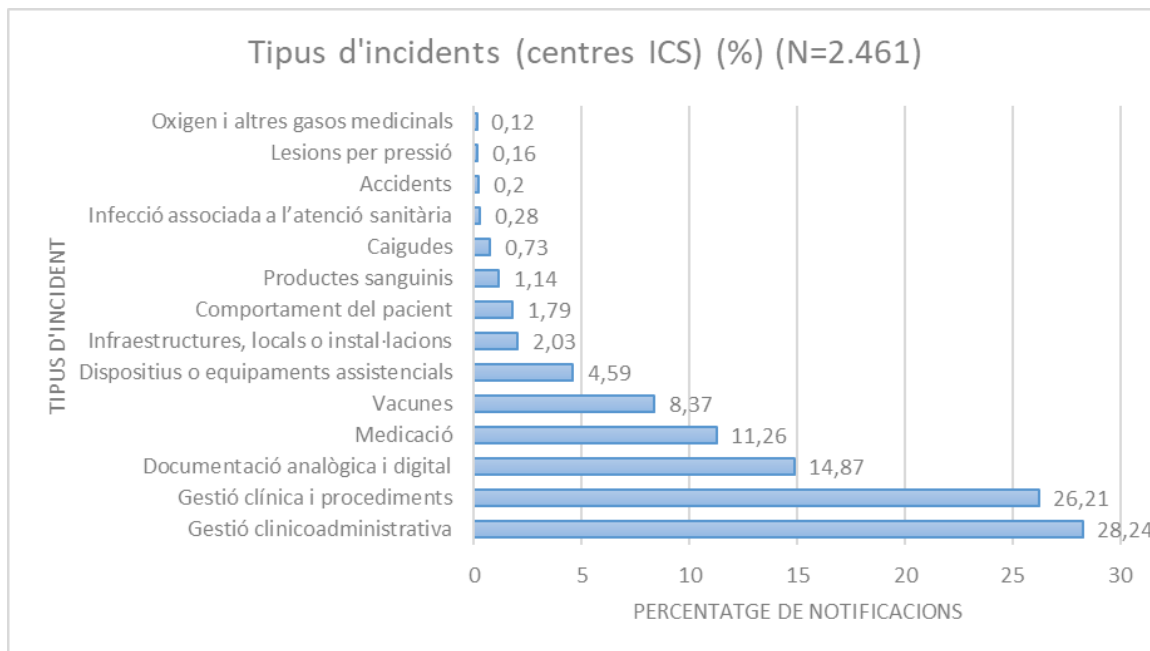

Figura 4. Percentatge de notificacions segons el tipus d'incident als centres ICS en l'any 2022.

En els centres no pertanyents a l'ICS també trobem que les notificacions més nombroses són aquelles relacionades amb la *gestió clínicoadministrativa* (23,85%) i les relacionades amb la *gestió clínica i els procediments* (22,32%); seguides de les relacionades amb la *medicació* (16,51%) i la *documentació analògica i digital* (15,29%). Aquestes quatre categories sumen gairebé el 80% del total de notificacions d'incidents en aquest tipus de centres (vegeu la figura 5).

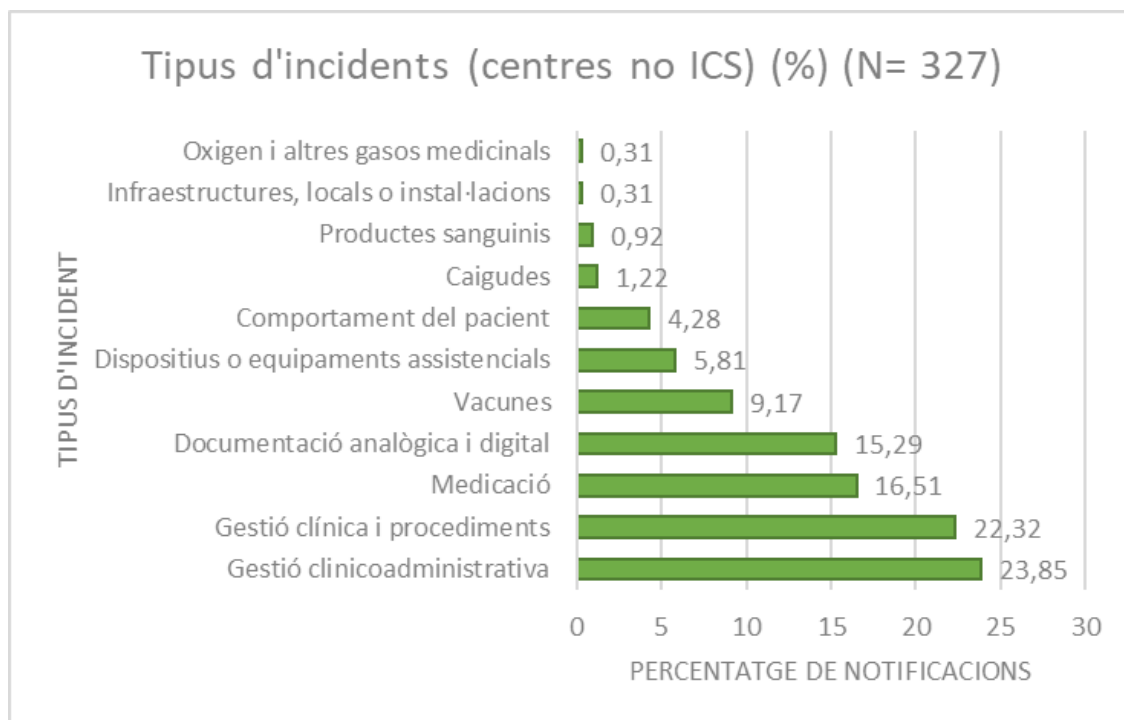

Figura 5. Percentatge de notificacions segons el tipus d'incident als centres no ICS en l'any 2022.

3.2 Notificacions segons el professional notificador

En l'atenció primària, tant en els centres de l'ICS com en els que no hi pertanyen, els professionals d'infermeria i els de medicina són els que notifiquen un major percentatge d'incidents. Tal i com es veu en la figura 6, els principals professionals notificadors dels centres ICS són el *personal d'infermeria*, amb el 43,15% de notificacions d'incidents i, en segon lloc, el *personal mèdic*, amb el 28,28%. Tot i això, el 5,28% de les notificacions totals no han especificat el tipus de professional notificador, ja que no és una dada obligatòria.

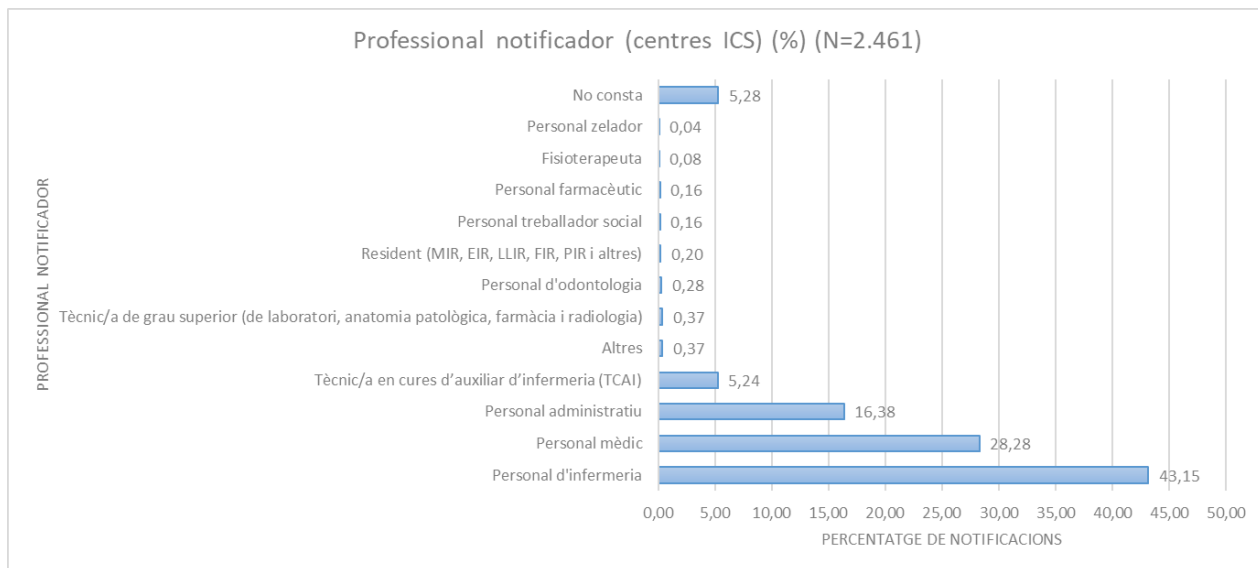

Figura 6. Percentatge de notificacions en funció del perfil del professional notificador dels centres ICS en l'any 2022.

Pel que fa als centres no ICS, més del 50% de les notificacions procedeixen del *personal d'infermeria* (55,95%), seguit del *personal mèdic* (19,57%) i del *personal administratiu* (14,38%) (vegeu la figura 7). En aquest cas, també trobem que en el 4,28% de les notificacions tampoc s'ha especificat el tipus de professional notificador.

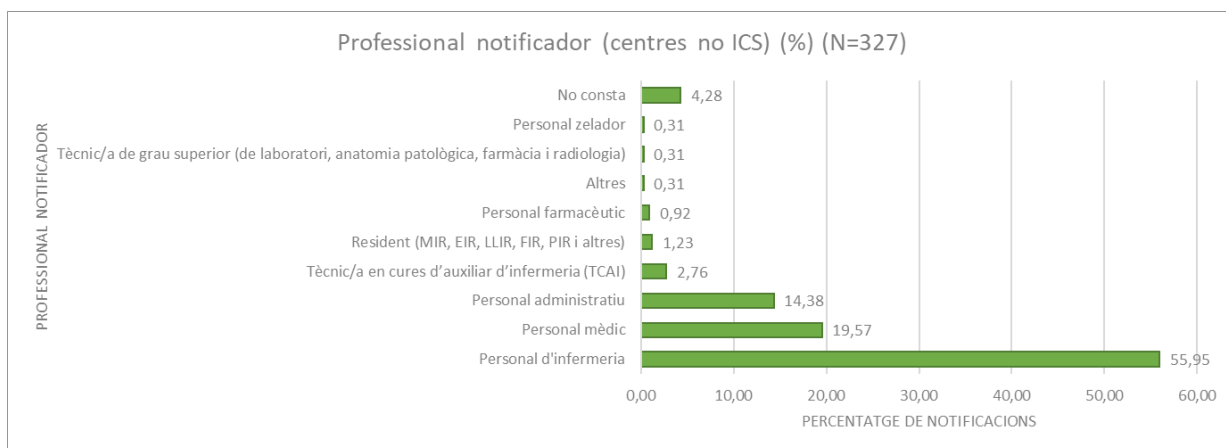

Figura 7. Percentatge de notificacions en funció del perfil del professional notificador dels centres no ICS en l'any 2022.

3.3 Notificacions segons l'edat del pacient

L'edat dels pacients no es reporta en un percentatge significatiu dels incidents notificats, ja que no és una dada requerida obligatòria. Pel que fa als centres ICS,

en un 15% de les notificacions rebudes no hi constava l'edat, de manera que s'han analitzat les 2.086 notificacions en què sí. Tal i com s'observa a la figura 8, el major percentatge d'incidents notificats per grups d'edat implica els pacients de major edat, concretament, els d'edats compreses entre els 51 i els 90 anys (12,46% en la franja de 51-60 anys, 13,04% en la de 61 a 70, 15,29% en la de 71 i 80 anys i 11,79% en la de 81 a 90 anys) (vegeu la figura 8).

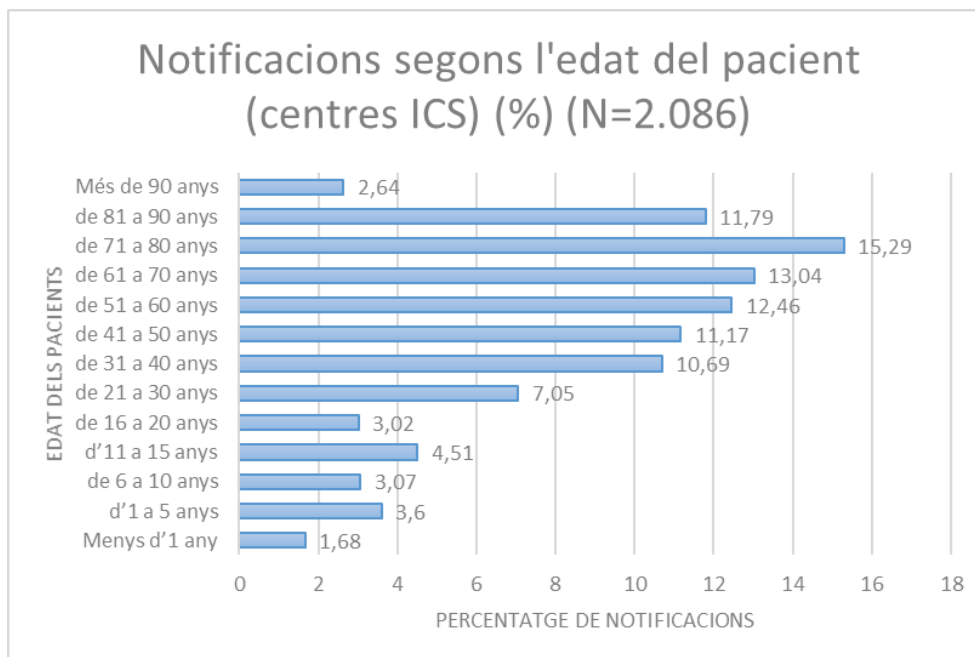

Figura 8. Percentatge de notificacions en funció de l'edat del pacient als centres de l'ICS en l'any 2022.

Pel que fa als centres no pertanyents a l'ICS, en prop del 20% dels incidents totals notificats no s'ha especificat l'edat del pacient. Pel que fa als que sí, el major nombre de notificacions rebudes comprenen les franges d'edat dels pacients entre els 31 i els 90 anys, destacant en particular els d'edats compreses entre els 61 i els 80 anys, ambdós amb el 16,92% de notificacions reportades respectivament (vegeu la figura 9).

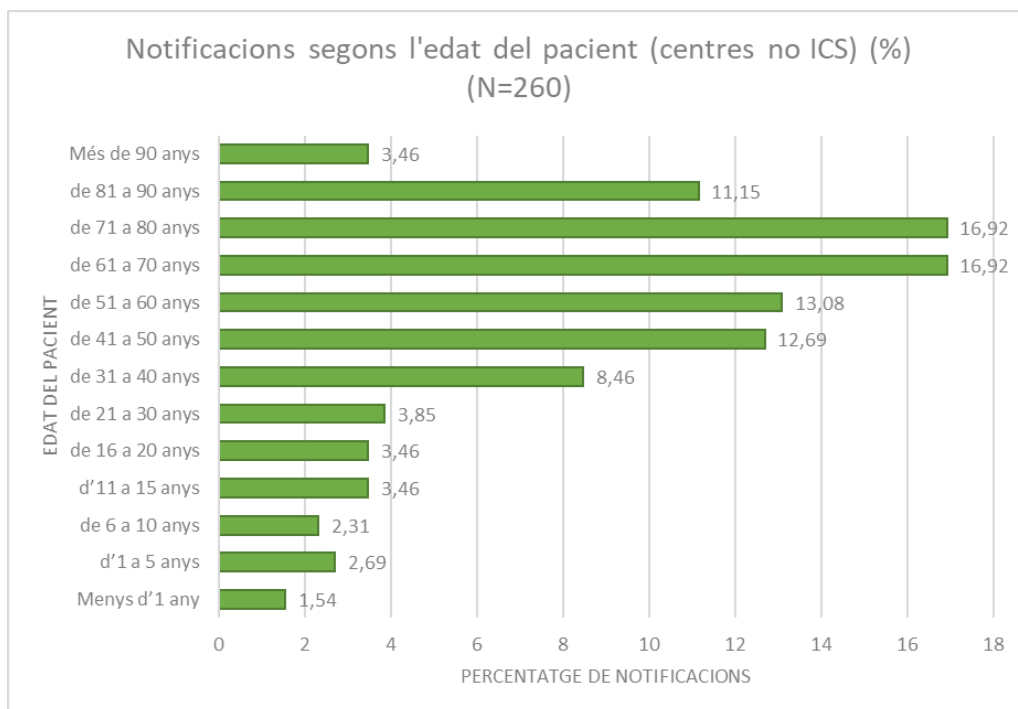

Figura 9. Percentatge de notificacions en funció de l'edat del pacient als centres no ICS en l'any 2022.

3.4 Notificacions segons la gravetat de l'incident

En els centres de l'ICS, el 61,11% dels incidents són de gravetat mínima, les conseqüències dels quals arriben al pacient però no li ocasionen cap dany. D'altra banda, les conseqüències en el 28,65% dels casos no arriben al pacient i, la resta, el 10,24%, ocasionen un dany que pot requerir des d'observació del pacient fins a la seva mort (vegeu [l'annex 4.1](#) i les figures 10 i 11).

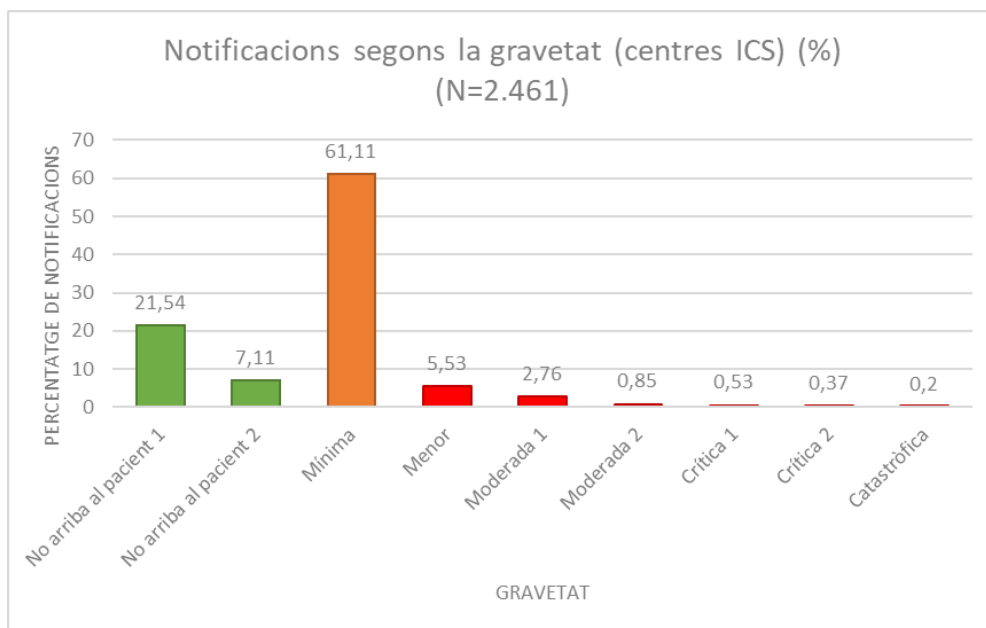

Figura 10. Classificació de les notificacions en funció de la gravetat de l'incident als centres de l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2022.

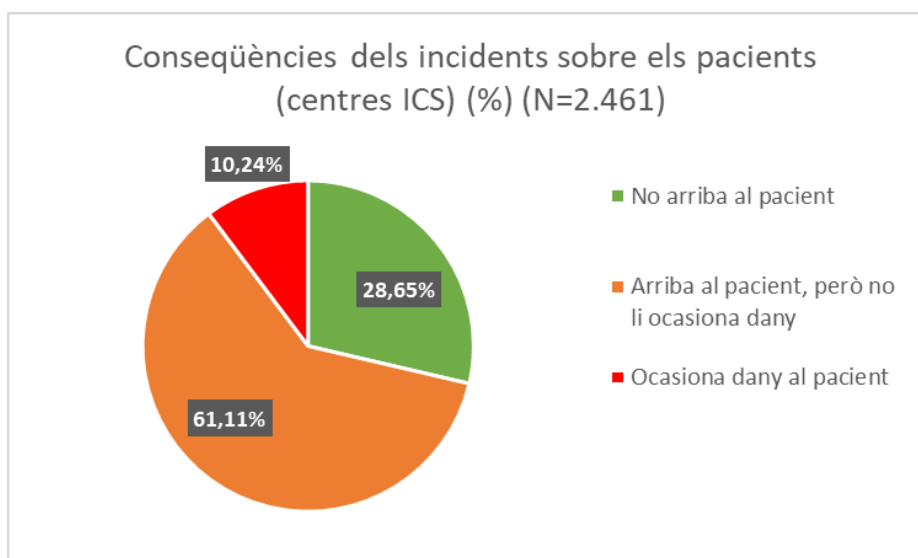

Figura 11. Classificació de les notificacions d'incidents en funció de les conseqüències sobre els pacients als centres de l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2022.

Pel que fa als centres no pertanyents a l'ICS, el 34,25% dels incidents no arriben al pacient. D'altra banda, el 59,33% de les notificacions d'incidents sí que arriben al pacient però no li ocasionen dany i són considerats de gravetat mínima. Finalment, tan sols el 6,42% restant ocasiona un dany, tot i que en aquest cas no

hi ha dades sobre la mort de cap pacient (esdeveniment catastròfic) (vegeu les figures 12 i 13).

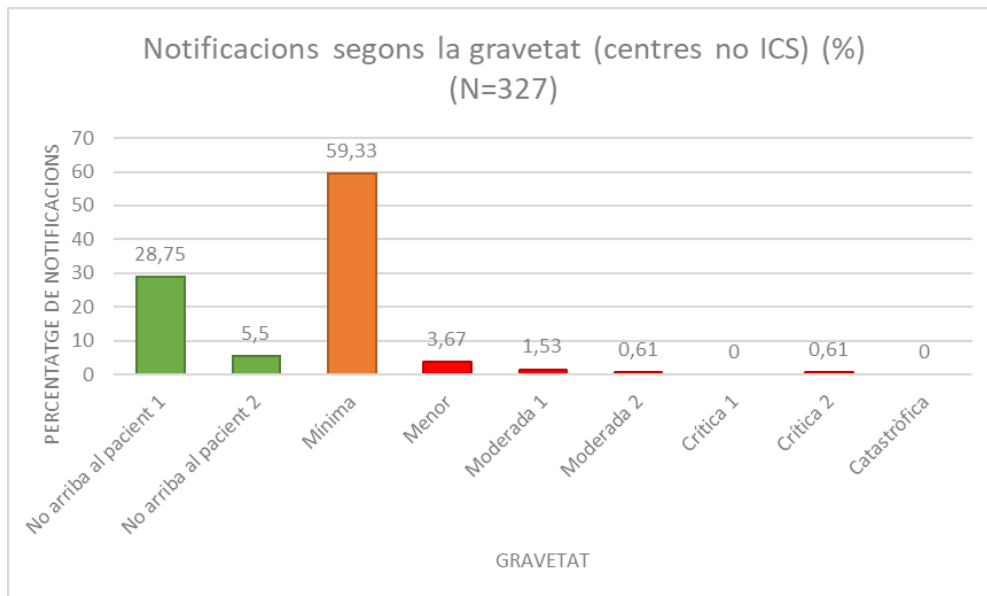

Figura 12. Classificació de les notificacions en funció de la gravetat de l'incident als centres no ICS, expressada en percentatges, en l'any 2022.

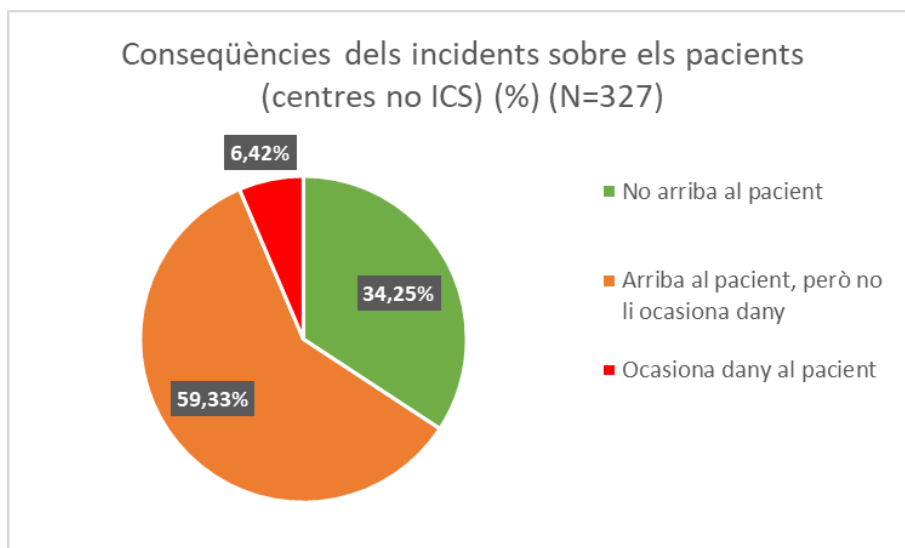

Figura 13. Classificació de les notificacions d'incidents en funció de les conseqüències sobre els pacients als centres no ICS, expressada en percentatges, en l'any 2022.

3.5 Notificacions segons la probabilitat que es produeixi l'incident

Si classifiquem els incidents segons la probabilitat que es produeixin, trobem que als centres de l'ICS, el 44,33% dels incidents és freqüent que es tornin a produir o és altament probable que es repeteixin (vegeu la figura 14 i l'[annex 4.2](#)).

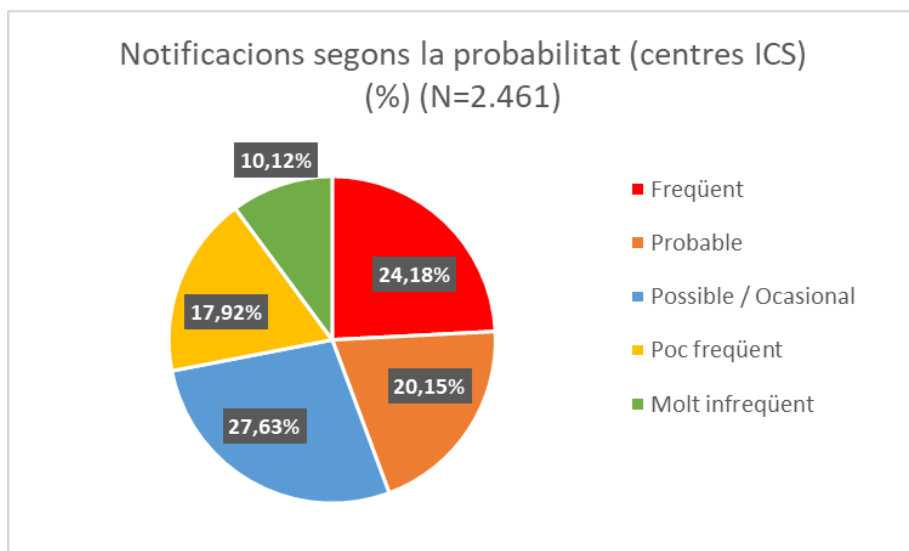

Figura 14. Classificació de les notificacions en funció de la probabilitat que es torni a produir l'incident als centres que pertanyen a l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2022.

Pel que fa als centres no pertanyents a l'ICS, el 27,83% són incidents freqüents o és probable que es repeteixin (vegeu la figura 15).

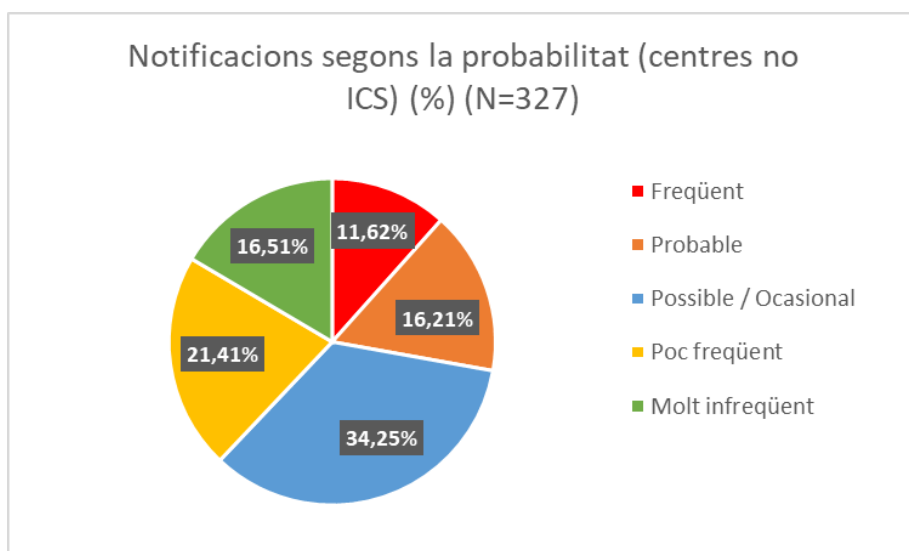

Figura 15. Classificació de les notificacions en funció de la probabilitat que es torni a produir l'incident als centres que no pertanyen a l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2022.

3.6 Notificacions segons el risc

En els centres de l'ICS, els incidents de risc molt baix i baix comporten el 75,46% del total d'incidents notificats. Tot i això, el 21,01% representen incidents de risc moderat, i el 3,54% de risc alt o extrem (vegeu la figura 16 i [l'annex 4.3](#)).

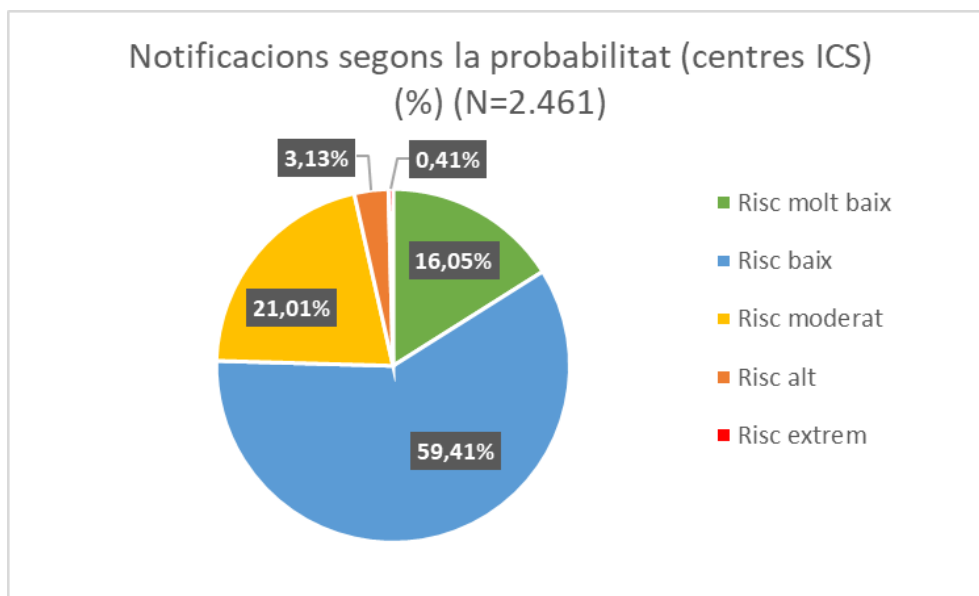

Figura 16. Classificació de les notificacions segons el risc als centres de l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2022.

En els centres no pertanyents a l'ICS, els incidents considerats de risc baix o molt baix representen el 88,07% d'aquests. Tot i això, el 10,09% dels incidents són de risc moderat, i el 1,84% restant, són incidents classificats com a risc alt o extrem (vegeu la figura 17 i [l'annex 4.3](#)).

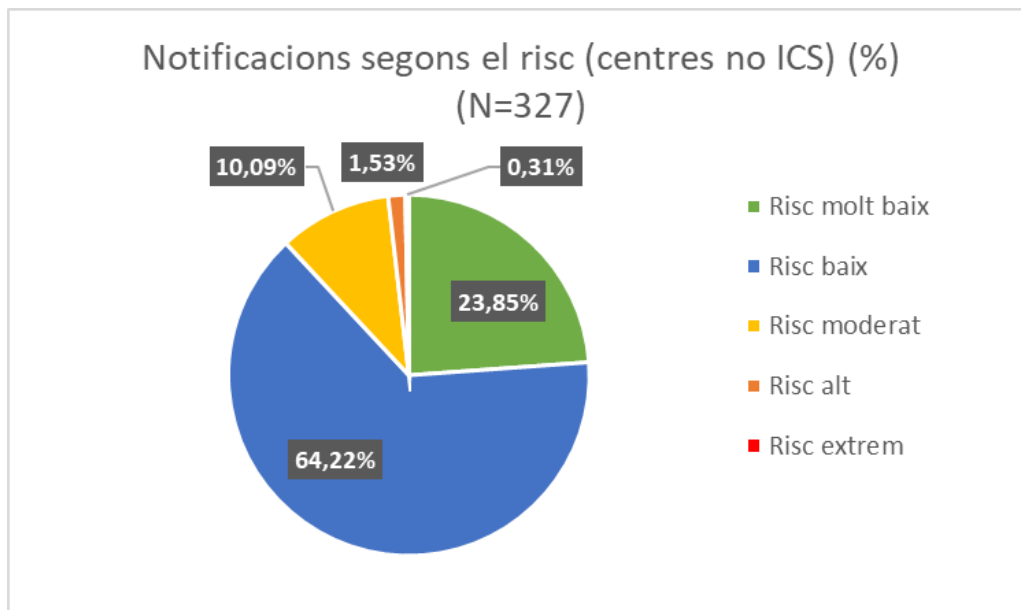

Figura 17. Classificació de les notificacions segons el risc als centres no ICS, expressada en percentatges, en l'any 2022.

3.7 Notificacions segons els factors contribuents

En la creació d'un incident participen diversos factors ja sigui a l'hora de crear les condicions perquè pugui succeir l'incident o amb les accions o circumstàncies que han tingut un paper en l'origen o l'evolució d'aquest incident i que han augmentat la probabilitat que es produeixi.

Cal tenir present que un incident pot estar relacionat amb més d'un factor contribuent; és per aquesta raó que els valors mostrals són majors en ambdós tipus de centres.

En els centres de l'ICS, el 40,87% dels incidents es vinculen amb *factors relacionats amb els professionals*, seguit dels *factors relacionats amb l'organització del servei*, en el 30,17%. En menor percentatge, els segueixen els incidents que tenen com a *factors contribuents els relacionats amb el pacient*, amb el 8,48%, altres no especificats, amb el 7,1%, i els *relacionats amb l'entorn físic*, amb el 4,09% (vegeu la figura 18).

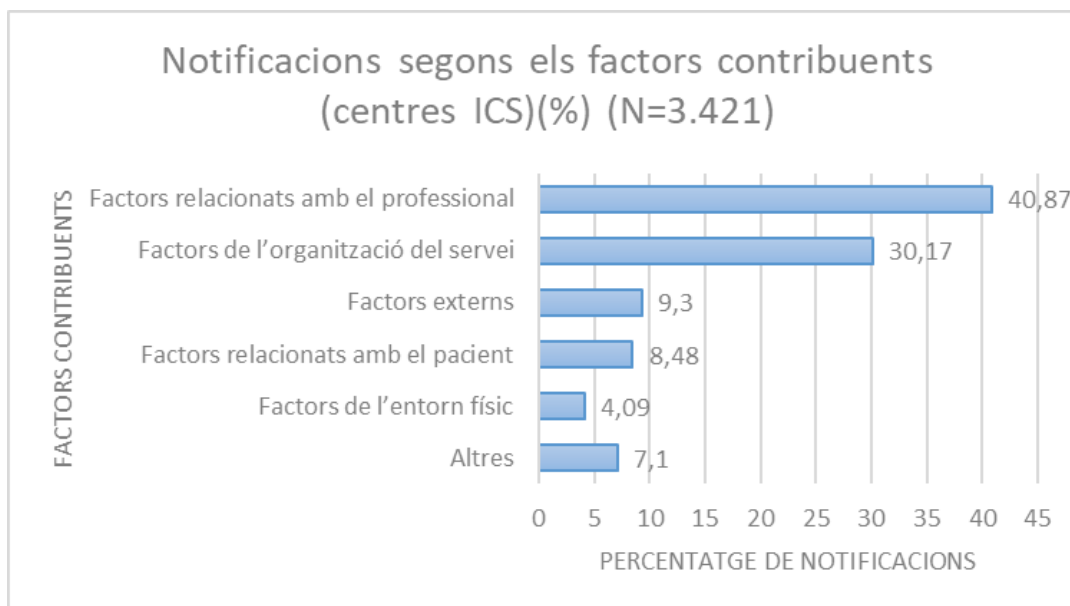

Figura 18. Classificació de les notificacions en funció dels factors contribuents als centres de l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2022.

En els centres no pertanyents a l'ICS, els *factores relacionats amb el professional* són també els que concentren el nombre més elevat de notificacions, el 45,11% i, en segon lloc, hi trobem els *factores relacionats amb l'organització del servei*, amb el 21,55%. En menor mesura també trobem els *factores relacionats amb el pacient*, amb el 10,53%, altres no especificats, amb l'11,53%, els *factores relacionats amb els factors externs*, amb el 6,03% i, en darrer lloc, aquells *relacionats amb l'entorn físic*, amb el 5,26% (vegeu la figura 19).

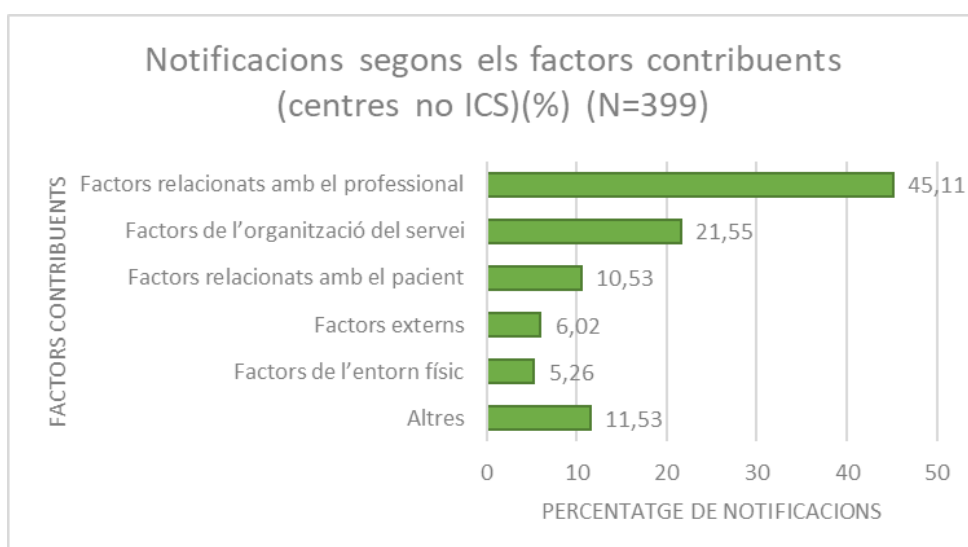

Figura 19. Classificació de les notificacions en funció dels factors contribuents als centres no pertanyents a l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2022.

4 Annexos

4.1 Gravetat

- **No arriba al pacient 1:** circumstància amb capacitat de causar error.
- **No arriba al pacient 2:** l'error s'ha produït, però s'ha detectat abans que arribés al pacient.
- **Mínima:** l'error no ha produït lesió al pacient.
- **Menor:** el pacient ha requerit observació, però no s'ha produït lesió.
- **Moderada 1:** ha requerit tractament del pacient i/o li ha ocasionat lesió temporal.
- **Moderada 2:** ha requerit l'hospitalització o s'ha allargat i ha ocasionat lesió temporal.
- **Crítica 1:** ha produït una lesió permanent al pacient.
- **Crítica 2:** ha produït en el pacient una situació propera a la mort.
- **Catastròfica:** ha produït la mort del pacient o hi ha contribuït.

4.2 Probabilitat

- **Molt infreqüent:** poc probable que es repeteixi. Pot succeir només en circumstàncies excepcionals (més de 5 anys).
- **Poc freqüent:** pot succeir en algun moment cada 2-5 anys.
- **Possible/ocasional:** és possible que torni a succeir o que succeeixi 1-2 vegades l'any.
- **Probable:** pot succeir sota diverses circumstàncies diverses vegades l'any.
- **Freqüent:** és esperable que torni a succeir en les properes setmanes o mesos.

4.3 Risc

- **Risc molt baix:** verificació de possibles tendències de presentació a tot l'hospital.

- **Risc baix:** verificació de possibles tendències de presentació a l'àrea o al servei afectat.

- **Risc moderat:** requereix una valoració de l'incident i el seguiment de possibles tendències de presentació al servei afectat.

- **Risc alt:** requereix una anàlisi detallada de l'incident i l'adopció de mesures per difondre-les a l'àrea o al servei afectat.

- **Risc extrem:** requereix una anàlisi detallada de l'incident i l'adopció de mesures immediates per difondre-les a tot l'hospital.